

зниження обсягів експортної виручки веде до збільшення ймовірності неплатоспроможності, а значить і рівня ризику регіону. Причина короткострокових скорочень доходів від експорту криється, як правило, в циклічних коливаннях світового попиту і світових цін, а також у збоях в реченні. У загальному випадку коливань експортної виручки більше схильні регіони з сильною географічною або продукто-специфічною концентрацією експорту, ніж економіки з диверсифікованою експортною структурою. Може бути запропонований алгоритм фінансового управління регіональними ризиками.

Отримані результати та розроблені рекомендації є методологічною базою для формування рішень щодо розробки економіко-математичних моделей знаходження області економічного ризику зовнішньоторговельних операцій регіону. В подальшому передбачається продовження дослідження та опублікування отриманих результатів.

Література

1. Моделі ендегенного зростання економіки України / [В.М. Гесць, М.І. Скрипниченко, С.С. Шумська та ін.] За ред. М.І Скрипниченко // НАН України, ІЕтаП.- К., 2007. — 576 с.
2. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за ред. А.І.Сухорукова — К.: НІПМБ, 2003. — 64 с.
3. Блудова Т. В., Черевко Д. Р. Деякі підходи до оцінювання рівня економічної безпеки регіонів/ Т. В. Блудова, Д. Р. Черевко // Економіка: проблеми теорії та практики. — ДНУ, 2009, № 252. — С. 771—778.
4. Блудова Т. В., Манжос Т. В., Черевко Д. Р. Знаходження сфери допустимого ризику регіональних експортно-імпортних операцій / Т. В. Блудова, Т. В. Манжос Д. Р. Черевко // Формування ринкової економіки. — КНЕУ, 2009, №22. — С. 676—685.
5. Блудова Т. В. Теорія ймовірностей / Т.В. Блудова — Л.: ЛБІ НБУ, 2005. — 318 с.

Черніченко Г.О., д.е.н., професор,
Біркентале В.В., к.е.н, доцент,
ДВНЗ «Донецький національний
університет», м. Вінниця

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ ЯК НАСЛІДОК ТА ОСНОВА МАЙБУТНІХ ЗМІН

Як і будь-яка система, структура економіки переживає періоди відносної стабільності та періоди стрімких, суттєвих змін,

внаслідок яких відбувається кількісна або якісна трансформація елементів економічної системи. Сучасний етап характеризується значними зрушеннями у структурі економіки.

Ряд відомих зарубіжних економістів обґрунтовували залежність економічного зростання від ефективності тих чи інших структурних співвідношень, як то: С. Кузнец, Г. Харрод, О. Домар, Кондратьєв, В.Леонт'єв. Свій внесок у дослідження структури економіки зробили численні вітчизняні науковці — В. Гєєць, А. Чухно, О. Амоша, Б. Данилишин, Ю. Макогон та інші.

Причини спаду у багатьох галузях мають не раптовий характер, вони є наслідком радянської територіальної спеціалізації, повоєнної галузевої структури, яка призвела до структурної кризи 90-х рр. Відсутність змін у 2000-х рр.; нестабільність, обумовлена загостренням політичної боротьби, частими і тривалими передвиборчими кампаніями, поглибленням процесів концентрації монопольної влади, підвищенням рівня тінізації економіки тільки поглибили існуючі проблеми. Світова фінансова криза 2008—2009 рр. показала, що менше всього постраждали країни, що були орієнтовані переважно на внутрішній ринок. Тоді найменше втратила харчова промисловість, найбільших втрат зазнали машинобудування, металургійне виробництво, хімічна та нафтохімічна промисловість. Це вплинуло на скорочення обсягів перевезення вантажів. Дефіцит ліквідності призвів до зменшення обсягів будівельних робіт у всіх регіонах. Відбулася переорієнтація інвестиційних потоків зі сфери промислового виробництва у сферу фінансових послуг та операцій з нерухомим майном. Наразі цей сценарій знов повторюється, але масштаб та глибина наслідків цієї кризи можуть перевершити будь-які очікування.

З точки зору виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці країни, важливо досліджувати та аналізувати галузеву, регіональну та зовнішньоекономічну структури економіки. Адже, Україна є індустріально-аграрною країною з експортоорієнтованою економікою.

Темпи промислового виробництва почали знижуватись ще з 2013 р. Але стрімке падіння розпочалося в останні місяці. Головна причина — військові дії на Донбасі. Внаслідок зупинки промислових потужностей та втрати російського ринку збуту у Донецькій області в 2014 р. промислове виробництво скоротилось майже на 60 %, а в Луганській — на 85 %. Це також відбилося на роботі низки галузей у других регіонах. В той же час, промисло-

ве виробництво дало зростання у Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Київській, Миколаївській, Одеській та Херсонській областях.

Зниження обсягів виробництва базових галузей економіки України за 2014 р. становило 9,6 % у річному вимірі, але по окремих галузях ці показники значно гірші. Не краще й у інших галузях — вражає зниження виробництва у переробних галузях — до 21,4 % від показника 2013 р.! Єдиною галуззю, виробництво якої зростало у 2014 р., було сільське господарство (2,8 %).

Падіння промислового виробництва в країні у січні-квітні 2015 р. прискорилося до 21,5 % (без урахування Криму та зони АТО). Найбільше падіння у видобутку вугілля — на 56,1 %, у виробництві коксу та нафтопродуктів — на 43,6 %. Зростання не зафіксовано у жодній з галузей промисловості.

Недосконала зовнішньоекономічна структура, яка формувалась десятиріччями, вже давно не відповідає стратегічним пріоритетам. Металургія, сільське господарство, машинобудування та хімічна промисловість давали понад 80% українського експорту і забезпечували приплив валюти та зростання ВВП. Скорочення валютних надходжень від економічної діяльності у Донецькому регіоні буде означати значні втрати державного бюджету.

Регіони України донедавна мали великі відмінності за обсягом ВРП та його частки у ВВП. Тривалий час відбувалось посилення міжрегіональної асиметрії, яке супроводжувалось розширенням депресивних і відсталих територій, постійним зростанням відриву м. Києва та старопромислових регіонів від інших регіонів. Проте, наразі зазначені проблеми стають неактуальними. Збройний конфлікт на Донбасі все змінив — обсяги виробництва і концентрацію трудових ресурсів, показники зайнятості, безробіття і рівня доходів, розгалужену систему транспортних зв'язків і площі земельних угідь, на яких можна займатись сільським господарством. Цей перелік можна продовжувати. Але ясно, що структурні зрушення вже розпочалися і мають незворотній характер. Небезпечно те, що вони відбуваються неконтрольовано і державна регіональна політика не дає відповіді — що далі?

З урахуванням глобальної кризи продовольства, яку сьогодні відчувають усі держави планети, Україна може досягти значного успіху, якщо швидко переорієнтується і розробить стратегію виходу на світовий ринок саме з продуктами харчування, використовуючи свої конкурентні переваги. Для України продаж зерна

та рослинних продуктів на експорт, відродження цукрових заводів, розвиток органічного агровиробництва, інноваційних форм організації виробництва, індустриальних парків може стати головним джерелом відродження економіки та надходження валюти в країну. Проте, й сільське господарство, на тлі підвищення цін на паливо, насіння та добрива, обмеженості кредитів, без підтримки держави не зможе вижити. І, звісно, не існує альтернативи пошуку інноваційних шляхів відновлення промисловості.

Отже, перед країною стоїть питання — куди рухатись, у яких напрямках зосередити зусилля, щоб не тільки подолати спад економіки, який, за законами інерційного розвитку економічних процесів, важко буде зупинити за короткий термін часу, але й влучно визначити напрямки диверсифікації структурних співвідношень в економіці.

Література

1. Державна служба статистики України — <http://www.ukrstat.gov.ua>

Шалаєва Т. П., асистент
кафедри регіональної економіки і туризму,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

На сучасному етапі туристична сфера розглядається як одна з найбільш перспективних прибуткових галузей, що інтенсивно розвивається та впливає на загальний стан і тенденції світової економіки. Відповідно зросла увага до туризму з боку світових організацій. За даними Міжнародної туристичної організації частка туризму в світовому ВВП становить близько 9 %, близько 30 % — у світовому експорті послуг та 6 % від обсягів світової торгівлі. З доповіді Всесвітньої туристичної організації ООН можна зробити висновок, що в сучасних умовах глобалізації світовий туристичний потік постійно зростає. Матеріали доповіді дозволяють визначити три найбільш відвідуваних регіони світу. Лідирує у цьому списку Європа, що приймає більше 50 % усього світового туристичного потоку. Друге місце займає Азіатсько-Тихоокеанський регіон, третє — країни Північної та Південної Америки. У цілому, за даними фахівців, відвідуваність країн ви-